

Fisk er mat, ikke leiketøy!

Fisken i norske vassdrag og kystfarvann har i tusener av år gitt en vesentlig del av levebrødet vårt. Nordmenn, samer og kvener har fiska med mange slags redskap, utvikla en stor kunnskap om fisken, om fangstmåter og hvordan fisken kunne oppbevares og utnyttes til forskjellige matretter. De har også utvikla en kunnskap om hvordan fiskeressursene kan forvaltes for å gi best mulig utbytte i framtida. Målet var at fisken på lang sikt skulle kunne gi mest mulig bidrag til matforsyning. Denne kunnskapen er en viktig del av vår kultur.

Gjennom tidene har både fisken og kulturen vært utsatt for harde angrep, både fra trålfiske og annet rovfiske, fra dårlig regulert turistfiske i sjø og innland, fra forurensing, kraftutbygging og ikke minst fiskeoppdrett.

Fra midten av 1800-tallet kom en ny trend inn i ferskvannsfisket i Norge. Den kom med de engelske lakselordene, søkkrike adelsmenn fra England, som kjøpte opp rettigheter til stangfiske etter laks i de store elvene. Alta-elva er kanskje den mest kjente, men det samme skjedde i ei rekke elver langs kysten. Lakselordene kom ofte med store følger og blei en inntektskilde i mange bygdesamfunn. I tråd med det britiske imperiets erobring av halve verden kunne lordene variere mellom å skyte elefanter i Afrika, tigre i India, villrein i Canada og komme hjem til godsa sine med de største trofeene. De første lakselordene var virkelige lord, etter hvert blei "lakselord" et uttrykk for alle rike utlendinger som kom til Norge for å fiske laks eller andre former for fiske og jakt.

Så trodde vi kanskje at den historia var historie. Men da tok vi feil. For i Ságat 15.01.2025 har lakselorder fra store deler av den rike del av verden gjenoppstått. Det har de gjort med et felles innlegg undertegna av vel 200 rike laksefiskere fra hele 24 land. De har samla seg i et brev til FeFo for å hindre at lakseelver i Finnmark blir stengt for fiske. De vil nemlig fortsette med sitt dyreplageri kalt fang-og-slipp. I innlegget forteller de hva som er laksefiske for dem: *"Fremfor alt handler laksefiske om den utfordringen, drømmene og adrenalinene ved livet langs elvebredden ..."* Altså ikke om laksen som mat. De hevder de ikke er vanlige turister, men tydeligvis noe edlere. I alle fall rikere, ettersom de kan reise fra Argentina, New Zealand, Panama, Canada og USA for å oppleve livet ved ei lakseelv i Norge.

Ikke bare reisa deres, men også frekkheten deres går over alle grenser: *"Vi nærmer oss dette landet med stor respekt for den lokale kulturen – samisk og kvensk – og det skjøre økosystemet som huser villaksen."* Samisk og kvensk kultur for laksefiske og alt annet fiske er å fiske for mat, ikke å fiske for lek og dyreplageri. Respekt for økosystemet er ikke å misbruke det til å pine dyr for egen spenning, men å utnytte naturen på en respektfull måte. Mattilsynet skriver: *"Fang og slepp" av fisk er etisk betenkeleg fordi fiskaren påfører fisken smerte og stress utelukkande for opplevinga si skuld.* Det kan jeg absolutt slutte meg til.

Jeg er så heldig å bo i Guovdageaidnu. Der er vi så heldig å IKKE ha laks. Jeg har hørt at det under striden om Alta-utbygginga var snakk om det skulle bygges laksetrapp så laksen kunne gå oppover mot Guovdageaidnu, men at kommunen sa nei. Det var et fornuftig svar, det berga oss fra lakselorder, og fra å måtte konkurrere og betale i dyre dumme for å få fiske i elva. Vi har derimot fritt fiske for lokalbefolkningen, også med not og garn, i store deler av kommunen, og mulighet for mer regulert, men gratis fiske i andre deler. Vi kan fiske sik, abbor, gjedde, lake, harr, røye og ørret, alt sammen blir god mat og vi slipper å plages med dyreplagere fra den store verden som blander seg inn i hvordan fiskeressursene her bør forvaltes.

Om lakseelvene bør være stengt eller åpne i dag er en annen debatt. Den må avgjøres ut fra ressursituasjonen og ut fra hensynet til bevaring av lokal tradisjon og kultur. Ikke ut fra lakselordenes "behov" for å drive dyreplageri.

Svein Lund
Guovdageaidnu